

KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

— Szerkeszti: Balogh Piusz O. Praem. —

Hegyek

(Gondolatok a húsvéti ünnepkörben)

Néhai gyakorló turistaként ma is szívesen emlékezem vissza egy-egy jelentősebb pilisi, mátrai, de főleg bükki hegycsúcs „meghódítására”. A kitűzött cél, teljesítményi rekord elérése önbizalmat adott, ugyanakkor újabb célok felé ösztönzött. A magasság, a földi világtól való eltávolodás, az ég közelsége a hegytetőn ennek az érzésnek transzcendens tartalmat is ad.

Az ismert ókori nagy vallások a föld és az ég kapcsolatát hegytetőkön bemutatott áldozatokkal vagy mesterségesen emelt hegyek közbeiktatásával kívánták megvalósítani. Példaként elég csupán a piramisokra, az indiai sztupákra, a népvándorlás-kori halomsírookra vagy a mezopotámiai toronytemplomokra (zikkurat) hivatkozni. Utóbbinak a Bibliában átértelmezett leírását és magyarázatát sejtjük a „bábeli torony” történetében is. (Gn 11,1–9)

Az üdvtörténet legősibb rétegeiben a hegynek, a természet-adta magaslatoknak gyakran van történeti és jelképi üzenete. Az engedelmisség példajaként mutatja be a Szentírás Ábrahámot, aki fiát is kész lett volna föláldozni Isten kívánsága szerint. (Gn 22,1–14) A helyszín egy magas hegy volt — mintegy előrevetítve a Golgotát, ahol viszont az Atya ténylegesen áldozatul adta a Fiút a világ megváltásaként, engesztelésként bűneinkért. Ugyancsak hegyhez kötődik az Ószövetség két másik eseménye: Mózes Sínai hegyén vette át a törvényt Istentől (Ex 19,1–24), majd a pusztai vándorlás végén Nebo hegyéről pillantotta meg népe leendő lakhelyét. (Dt 34,1–4)

Jézus működésében is kiemelt történeti és jelképi szerep jutott a hegyeknek. A korai keresztény liturgiákban a húsvéti ünnepkör vasárnapjain sorban ezeket a hegyeket állította a hívek elé egy-egy szentírási szakasz. Mindjárt a böjt első vasárnapján Jézus működésének kezdetéről, a pusztai megkísértésről olvashattunk. (Mt 4,1–11) Az örmény egyház — ősi hagyományt követve — a böjt első hétköznapján, a nagyböjt első vasárnapja utáni hétfőn olvassa föl ezt a szakaszt. Jézusnak egy magas hegyről széttekintve az evilági hatalmat ajánlotta föl a kísértő. Jézus elutasította, tudva valódi küldetését: „Az én országom nem e világból való.” (J 18,36)

A következő vasárnapon az ősegyházban a Tábor-hegyi színeváltozásról szóló evangéliumi szakaszt olvasták föl. (Mt 17,1–9) Ennek az eseménynek mind nyugaton, mind a keleti egyházakban külön ünnepe is van (augusz-

tus 6-án). Az örmény egyháznak az egyik fő ünnepe, Vartavarr emlékezik erre a pünkösd utáni 7. vasárnapon, ezért nem szerepel már a nagyböjti vasárnapok evangéliumi szakaszai között. Az említett jelenet szövegkörnyezetét is figyelembe véve kiderül, hogy ez a hegy csak pillanatnyi megdicsőülés, tanúságtétel színhelye, a fényes felhők mögött már ott sejlik a szenvedésnek, a Golgotának a Napot is elhomályosító sötétsége. A böjti idő további vasárnapjainak már nem mutatható ki közös, ősegyházi eredetű fölolvasási gyakorlata. Részben a hegyi beszéd egyes részeit (Mt 5–7) olvassák föl, de egyes egyházakban szerepel a hegyen történt csodálatos kenyérszaporítás története (J 6,1–5) is.

A sorrendben következő hegyek inkább mélypontot, mint csúcst jelentenek. Hiszen Jézus életének következő hegyei a Getszemané kert (az Olajfák hegyén), majd a Golgota — a fizikai értelemben vett bukás és megsemmisülés. „Legyen meg a te akaratod!” — mondja a kínhalálra tudatosan készülő Üdvözítő a Getszemané-kertben (Mt 26,42), majd másnap a Golgotán: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.” (Lk 23,46) Eltűntek a hegyek, maradt a sziklasír...

A böjtidőhöz kapcsolódó elmélkedésünk azonban itt nem érhet véget, mint ahogyan a hegyek végpontja sem az alig-dombnyi Golgota. Húsvét éjjelén a kis dombok helyén új hegy keletkezett: a megváltás és megdicsőülés hegye. A sziklasírból föltámadt Krisztus az Olajfák hegyéről a mennybe szállt. (L 4,51) A böjti időben húsvétra készülők számára ezt a következő hegycsúcsot jelöli ki elérendő célként — a föltámadt Krisztus!

Guzsik Tamás

(Megjelent az Örmény Egyházi Hírlevél 1999. március 31-i számában)

A triangulum eredete, szimbolikája és gyakorlata a római liturgiában

A liturgiában a „triangulum” latin kifejezéssel két tárgyat szoktunk megjelölni. Írásunk célja ezek rövid bemutatása.

Triangulum I.

Definíciója. A nagycsütörtöki, nagypénteki és nagyszombati *officium tenebrarum*-kor (matutinum és laudes) használt háromszög alakú gyertyatartó (lat. *candelabrum triangulare, triangulare candelabrum, hericia*), amelyen 15 gyertya ég.